

ÖYKÜ

DOĞUKAN İŞLER
dogukanisler@gmail.com

FARUK DUMAN'DAN MASAL-ÖYKÜLER: KARGASABUNU

Masallar, Anadolu-İslam folkloru, Dede Korkut, Karacaoğlan, Yunus ve nice ulu ozanlar... Faruk Duman'ın özellikle son dönem eserlerini okuduğumuzda, tükenmez gölgelerin serinliği kuşatıyor bizi. Hatta Nazım Hikmet de var bu gölgelerin arasında, Yaşar Kemal de Onat Kutlar da... Katman katman değil ama yekpare bir gölge ve inatla da Faruk Duman'ın "kendi" gölgesi bu. Yazar yeni kitabı *Kargasabunu*'nda pek de bilinmeyen masal-anlatılardan kendi üslubunda, yeni kahramanlar ve olay parçaları ekleyip çıkararak öyküler kaleme almış.

Postmodernizm, birçok zararı bir yana, edebiyat alanında birçok yol da açtı yazarlara. "Yeniden yazım" ana başlığı altında toplayabileceğimiz birçok yöntem-teknik (parodi, pastiş, palimpsest vb) keşfedildi bu süreçte. Tabii, aslında tüm bunların kökenine indiğimizde, kadim hikâye anlatıcılığının yöntemlerinden de olduğunu görebiliyoruz. Postmodernizm, biraz daha kurumsallaştırdı diyebiliriz tüm bu anlatı yöntemlerini. Kolaylaştırdı. Şekil verdi. Sonra yine o şekli, kendisi yerle bir etti. Belki de iyi etti. Kim bilir...

İşin bu kısmının tartışmasını, akademisyen dostlara bırakıyorum. Ben bir edebiyatçı, bir yazar, hatta daha da önemlisi bir okur olarak sınırların ve biçimlerin içine girmekten yana değilim pek. İşin bilimsellik kısmı, sanı-

rım konu edebiyat olunca, beni epeyce yoruyor. Edebiyat eleştirisi konusunda üstadım Terry Eagleton gibi daha keyifli bir şekilde, onun kelimeleriyle, "...söz konusu edebiyat olduğunda hiçbir şeyin ölüm kalım meselesi olmaması" içimi rahatlatıyor. Ha, bir de şu sözü elbette: "Takdiri ilahinin modern haline kurgu deriz."

İşbu yüzden, "yeniden yazım" her ne kadar postmodernist gibi dursa da uzaktan bakıldığında, biz ne söylersek söyleyelim, ne yazarsak yazalım, aslında takdiri ilahinin bir gölgesini koyuyoruz ya ortaya... Hayal perdesinde, Karagöz olmaklık halimiz. (Platon'un mağara alegorisi, seni de unutmamak elbette!) Gölgelerin üzerine gölgeler düşürerek, gölgelerin biçimlerini bozarak, onlara farklı açılardan bakıp

Faruk Duman

farklı farklı şekillerde yorumlayarak “kendi” sözümüzü söyler gibiyiz. Tabii burada, bizlerin de kimlerin “saye”sinde yazdığımızı, hikâyemizi anlattığımız önem kazanıyor bir bakıma...

Yeniden yazım örnekleri görülüyor

Masallar, Anadolu-İslam folkloru, Dede Korkut, Karacaoğlan, Yunus ve nice ulu ozanlar... Faruk Duman'ın özellikle son dönem eserlerini okuduğumuzda, bu yüce ve tükenmez gölgelerin serinliği, derinliği, sonsuzluk hissiyatı kuşatıyor bizi. Hatta daha da günümüze gelirsek, Nazım Hikmet de var bu gölgelerin arasında, Yaşar Kemal de Onat Kutlar da... Katman katman değil ama, yekpare bir gölge ve inatla da Faruk Duman'ın “kendi” gölgesi bu. Hiçbir kesik, hiçbir iz, hiçbir katman batmadan, takılmadan gözümüze... Zaten, Duman'ın kendisi de beslendiği tüm kaynakları açık açık söylüyor okuruna: Türkçenin bir ses sanatı olduğunu, aslında bu seslerin birer ulanması olarak yazdıklarının ortaya çıktığını da anlatıyor, yayımlanan son eseri olan *Kargasabunu*'na yazdığı sunu metninde:

“Annemin masal anlatırken çıkardığı kimi ünlemlere Dede Korkut'ta rastlamıştım. Ses boşlukta kaybolmuyor. Bu tür yazını binlerce yıl, ünlemleriyle birlikte taşıdığına göre, böyle. Sonra onun anlattığı masallardaki motiflerin başka masalarda da yer aldığını, anlatıcıların, belleğin, geçen zamanın, kişisel özelliklerinin etkisiyle bu hikâyelerin kimi yerlerinde değişiklikler yaptığını gözlemliyordum. Böylece bizim kültürümüzle ilgili yazın kaynaklarını toplamaya, masalları, halk hikâyelerini, destanları, seyahatnameleri, ulu ozanların, halk âşıkklarının kitaplarını biriktirip okumaya başladım. Kuşkusuz hiçbir zaman bu konuların bir araştırmacısı olmadım. Bununla iyi bir okur olarak ilgilendim. Yaratmak istediğim çağdaş yazıya öncelikle bunların kaynaklık etmesini istedim.”

Faruk Duman, özellikle *Sus Barbatus!* roman üçlemesinde muhteşem bir şekilde yaptığı tüm bu yazınsal-sessel taşıyıcılığı, daha belirgin bir şekilde yapmaya karar vermiş ve çoğunlukla pek de bilinmeyen masal-anlatılardan kendi üslubunda, yeni kahramanlar ve olay parçaları ekleyip çıkararak öyküler kaleme almış. (Bu minvalde, toplamda on öyküden mürekkep *Kargasabunu* eseri aslında edebiyatımızda benzerine çokça rastlayabileceğimiz “yeniden yazım” örneklerinden biri olarak görülebilir...)

Örneğin, Ötüken Neşriyat tarafından geçtiğimiz ay yeniden hazırlanıp yayımlanan, Peyami Safa'nın doğrudan *Sinbad* ve *Alaaddin* gibi *Binbir Gece Masalları*'yla bu masal külliyyatındaki hikâyelerden ilhamla kaleme alınan Avrupa edebiyatındaki *Cléomadè* ve *The Squire's Tale* gibi anlatılardan veya *Barbe Bleue* gibi meşhur Avrupa masallarından esinlenerek uyarladığı öyküler toplamı... *Havaya Uçan At* başlığıyla yayımlanan bu kitaptaki masal-öykülerle, Faruk Duman'ın masal-öyküleri arasında nasıl bir fark var peki? İki de aynı şeyi yapmış, diyebilir miyiz rahatlıkla?

Halk anlatılarının ulaklığını yapıyor

Bana kalırsa, diyemeyiz. Öyle görünüyör gibi olsa da, aslında bambaşka iki örnek var karşımızda: Faruk Duman, kendi sesiyle konuşuyor bize. Beslendiği ya da sesini taşıdığı kaynakları, kendi yazın dilinde öylesine iyi bir şekilde eritip kaybediyor ki... Bugünün öyküsünü yazıyor. Kendisi bize açıklamasa, masalların ve halk anlatılarının ulaklığı görevini yaptığını söylemese, bizim hiçbir şekilde anlayamayacağımız, ama okurken, tanıdık tatların, tanıdık rahiyaların bizi karşılayacağı metinler sunuyor bize. Ne olursa olsun, “Faruk Duman öyküsü” okuyoruz, nihayetinde. Postmodern olmadan postmodern olmayı, parodi yaparak gerçek olabilmeyi, palimpsest olup da yine de tazecek meyveler vermeyi kusursuz başarıyor.

Elbette, yine Eagleton üstadımızın sözüne varacağım sona gelirken: Son dönemde okuduğum en muhteşem öyküler, bana kalırsa, *Kargasabunu*'ndaki öyküler. Siz okuyup da sevmesiniz, başka yorumlar yaparsınız, ilginizi hiç çekmez... Bir şey diyemez kimse, elbette. Fakat şunu da söylemeden bitmesin yazımız: Faruk Duman'ın sesi-edebiyatı, çağımızın yazarlarının ve okurlarının gözden kaçırmaması gereken bir ses-edebiyat. Türk edebiyatında, kaçınılmaz bir durak olacaktır Duman'ın eserleri, hatta olmuştur bile diyebiliriz daha şimdiden. Bu durağı kaçırmak, olmaz.

Şimdi, yeni öyküleri, yeni romanları bekleyelim Faruk Duman'dan. Heyecanla, merakla.

KARGASABUNU

Faruk Duman

YAPI KREDİ YAYINLARI 2023